

O KOCOURU, KOHOUTU A KOSE

JEDEN TÁTA MĚL TŘI SYNY; NEJSTARŠÍ SE JME-
noval Martin, druhý Matěj a nejmladší Michal. Všichni
tří byli odrostlí, když se jedenkrát táta rozstonal a za několik
dní k smrti se chystal. I povolal chlapce k loži a pravil:

„Víte, děti, že nemám jiného bohatství než tu chalupu,
kocoura, kohouta a kosu. V chalupě přebývejte a z těch
tří věcí si každý jednu vezměte. Nevaďte se, buďte vždy
svorní, a Pán Bůh vám požehná!“ To dořekl a umřel.

Když synové tátu pochovali, rozdělili své dědictví. Mar-
tin si vzal kosu, protože s ní uměl dobře sekat, Matěj si
vzal kohouta a Michal si vzal kocoura.

„Ale milí bratři,“ řekl Martin, „doma všickni zůstatí
nemůžeme, sice bychom hladem umřeli. Pobuďte vy dva
zde a nějak si zatím pomozte, já půjdu s kosou do světa.“

Měli se všickni tři rádi a co jeden chtěl, to chtěl také
druhý. Protož nestavěli se nijak proti bratrovu návrhu.

Martin vzal kosu a šel do světa. Chodil dlouho a dlouho,
ale nikde práce nenašel; konečně přišel do jedné země, kde
byli lidé ještě tuze hloupí. (Obyčejně se povídá, že to bylo
v Polště.) Když přichází k městu, potká jednoho člověka
a ten se ho ptá, co nese.

„Kosu nesu,“ odpověděl Martin.

„A co je to a nač?“

„Tím se tráva seče.“

„Tím se tráva podžírá? I toť je výborná věc; my musí-
me trávu rukama trhat, což nás velké namáhání stojí.
Kdybyste chtěl k našemu králi jíti, on by vám toho pod-
žírače dobře zaplatil.“

„I proč ne, to udělám.“ Pán ho vedl hned ku králi, který
se tomu nástroji velice podivil, a hned Martina zjednal, aby
šel na královská luka trávu podžírat.

Martin šel a s ním množství diváků. Než Martin nebyl hloupý, vrazil kosu v půl louce do země, řekl jednomu služebníku, aby přinesl v poledne oběd pro dva, pak odehnal z louky všechny diváky. V poledne, když přinesli služebníci oběd pro dva, divili se, že je takový kus louky posečen. „Bude váš podžirač také jíst?“ ptali se Martina.

„Když dělá, musí se krmit. Ale jděte jen s Bohem a nechte nás o samotě.“

Sloužící odešli a Martin snědl oběd pro dva sám.

„Tot jsem měl výborný nápad, že jsem chtěl oběd pro dva, kdyby byli přinesli jen pro jednoho, nebyl bych se najedl.“ Tak to dělal den jak den, až všechny louky posekal. Když byl se vším hotov, šel si ke králi pro peníze s kosou na rameně.

„Tvůj podžirač tedy sám trávu podžirá?“ ptal se král.

„Sám, královská Milosti!“ odpověděl ferina.

„Jestlipak bys nám ho tady nechal za tisíc zlatých?“

„Stojí ovšem za více, ale dám vám ho za ty peníze,“ pravil sekáč, složil kosu a přijma peníze, šel domů. Král dal kosu do jednoho pokoje postavit, aby se jí nic nestalo. Přišel druhý rok, tráva narostla a byl čas, aby se pokosila. Tu poručil král, aby se vynesl podžirač na louku. S největší slávou přišli na louku, vrazili ho vprostřed do země a odešli pryč, jsouce v domnění, že to nemá podžirač rád, když se na něho někdo dívá. V poledne se přihnali s obědem dychtiví, aby viděli, mnoho-li už je uděláno. Ale kosa stála, kam ji ráno postavili; to jim bylo divno. Položili oběd k ní a šli ku králi s vyřízenou.

„Vždyt bylo hned první půl dne tolik podžiráno, když s ní ten člověk přišel; proč asi nechce dělat?“ myslil si král a vrtěl hlavou. Ale večer přišel služebník zase, řka, že se kosa ani louky ani oběda netkla.

„Tot musí míti učarováno,“ řekl král, „dejte jí vysázet dvacet ran, a jestli ještě nic neudělá, zakopáme ji.“

Na slavný rozkaz přinesli na louku lavici, položili kosu na ni a biřic jí dvacet vysázel. Kosa vyskakovala po každé ráně nad lavicí a leckterého všetečku švihla přes nos. „On jí učaroval,“ křičeli všickni, „zakopejte ji!“ To také učinili, zakopali kosu do země a podžírali trávu rukama jako kdy jindy.

Zatím měli bratři dobré časy a žehnali otce, že jim tak výnosné dědictví zanechal. Za nějaký čas, když peníze docházely, řekl Matěj: „Teď půjdu já s mým kohoutem do světa, snad ho tak dobře odbudu, jako ty kosu.“

„Jen jdi hodně daleko, kde jsou ještě hloupí lidé, v Čechách bys mnoho nedostal,“ radil mu Martin.

Matěj vzal dědictví a šel. I přišel zase k jednomu městu a potkal pána.

„Copak to neseš, člověče?“ ptal se pán.

„Nesu kohouta,“ odpověděl Matěj.

„Takových ptáků zde nemáme, k čemu je dobrý?“

„Ten pták přivolává den.“

„I toť je div divoucí. My musíme po každé den vyprovázet tam za ten vrch a ráno mu zase jíti naproti, což nám velké nepohodlí dělá. Kdyby měl ten pták takovou vlastnost, zaplatil by ti ho král mnoha tisíci.“

„Vždyť se můžete přesvědčit,“ řekl Matěj a šel s pánem ku králi.

„Milostivý králi! ten člověk má ptáka voláka, který den přivolává, a když jde spat, jde den také spat.“

„I to by nebyl penězi k zaplacení, jestli tomu tak, kterak povídáš.“

„Milostivý králi! můžete se brzy přesvědčit.“

Dali tedy kohoutu zlatou posadu a kohout spokojen s novým bytem brzy se uhnízdil. Netrvalo to dlouho a den odešel, aniž ho byl kdo vyprovodil. Král byl rád a rána se ani dočkat nemohl. O půlnoci vstali a dávali pozor, jak bude kohout den přivolávat. Bila hodina, nic, bily dvě,

kohout zakokrhal a všickni se rozděsili, co to za divný zpěv. Bily tři hodiny, kohout zase kokrhal, a tak pořád, až do čtyř hodin, kde se již docela rozbřesklo. Když král viděl, že kohout opravdu den přivolal, poručil, aby dali Matěji z pokladnice pět tisíc a vším aby ho uctili. Matěj shrábl peníze, dobře se najedl, napil a potom králi poděkoval a odešel domů.

Bratři ho s radostí přivítali a měli se zase nějaký čas dobře. Že však s penězi nehospodařili, rozkoulely se jim dosti brzo. Když jich bylo už namále, řekl Michal: „Nyní bratři, půjdu já do světa a po svém štěstí se ohlídnu. Snad dostanu za kocoura také tolik, co jste vy dostali.“

Zase ho bratři napomenuli, aby šel hodně daleko, kde jsou lidé hloupí, v Čechách že by nic nedostal. Michal strčil kocoura do pytle a šel. Dlouho chodil, než přišel do jedné země, kde lidem nerozuměl. Ale než došel hlavního města, naučil se tolik, že se mohl trochu smluvit. Před městem ho potkal zase jeden pán a ptal se ho, co to v pytli nese.

„Kocoura,“ odpoví Michal a ukazuje mu ho.

„To je divné zvíře, a k čemu je dobré?“

„Chytá myši, ať jich je cokoliv v domě, všechny je zlapá.“

„I strč jen honem toho lapáka do pytle a pojď ku králi. My máme v zámku tolik myší, že nám div po stole neběhají, a král by dal nevím co, kdyby se někomu poštěstilo ze zámku je vypudit.“

„Toť bude snadná pomoc,“ odpověděl Michal, strčil kocoura do pytle a chvátal za pánem.

Když přišli ku králi, řekl pán: „Milostivý králi! Ten člověk zde má kocoura lapáka. To je zvíře, které myši lapá, a kdyby Vaše Milost poručila, on by ho prodal.“

„Je-li to pravda, rád ho koupím.“

„Milostivý králi! jen mi povězte, kde jich je nejvíce,

a hned se přesvědčíte, jak je umí můj kocourek škrtit.“

I vedli Michala do komory, kde jich nejvíce bylo, takže se jich pod nohama jen hemžilo. Michal rozvázal pytel, kocour vyskočil a způsobil takovou porážku mezi myšmi, že nebylo možná.

Král měl nesmírnou radost a hned poručil, aby se Michalovi deset tisíc zlatých vyplatilo. Michal si poskočil, když měl tolik peněz, a s veselou se vrátil domů. Za dva dni po jeho odchodu napadlo králi, co bude asi ten lapák žrát, až žádných myší nebude? To nikdo nevěděl a Michal byl pryč. I poručil král, aby sedl jezdec na nejrychlejšího koně a Michala dohonil.

Michal kráčet zatím pokojně cestou, kudy byl do města přišel. Čtvrtý den vidí najednou za sebou jezdce, který z daleka na něho volá; zůstane tedy stát. Jezdec přijede a začne se Michala polovic německy, polovic česky něco ptát, čemu ale Michal nerozuměl; aby mu ulehčil, ptá se ho po německu: „Was?“

Ale na tu otázku se jezdec obrátí a ujíždí, jak by ho vítr unášel. Michal si pomyslí, ten chlap je blázen, a jde s Pánembohem dále.

Celý uříčený, uprášený vrátil se jezdec zpátky, a sotva skočil s koně, běžel ku králi a oznamoval: „Milostivý králi! smutná novina, až zlapá kocour myši, bude po nás veta.“

„Kdo ti to řekl?“ ptal se uleknutý král.

„Ten člověk, co nám kocoura prodal. Na cestě jsem ho dohonil, i ptám se, co bude to zvíře žrát, až všechny myši zlapá, a on mi řekl: „Vás!“

Hned svolal král celou svou radu a jednalo se, co s kocourem začít. Po dlouhém rokování se usnesli, že ho nechají v komoře zavřeného a že tam postaví dvojí stráž, aby nemohl ven. Tu chvíli dostal nejvyšší generál rozkaz, aby postavil čtyry silné a neohrožené muže ke komoře na stráž. Noc a den stál na každém rohu jeden a strachy umí-

ral, kdykoliv to v komoře zarachotilo. Druhou noc bylo ale ticho, protože kocour všechny myši zlapal. Ráno, když se v komoře ještě nic nehýbalo, myslil si muž blíže okna stojící, co to asi znamená? Osmělil se tedy a nahlídl do komory. Ale běda! Kocour seděl na okně, a jak zahlídl fousatou bradu a huňatou čepici, lekl se, vyrazil okno a byl ten tam. Druhý muž zaslechl křik, i běží se podívat a tu vidí vojáka ležet bradou vzhůru. Tryskem pádí do zámku a volá:

„Ach zle je, zle, milostivý králi! Ten ukrutný myšilapák dostal se z komory a zakouzl mého kamaráda, co u okna stál. Bůh ví kde běhá a co již lidí uškrtil. Ó to je neštěstí!“

Hned se všechny domy uzavíraly, kde kdo byl se schoval a král poručil, aby se pluk těch nejsrdnatějších mužů v těžké brnění přistrojil a na kocoura táhl. To se také hned vyplnilo, ale ačkoli se honilo tři dni, po kocouru nebylo více ani památky.

Bratří žili zatím svorně a spokojeně, hospodařili lépe než prvé, neboť věděli, že se teď na nic více spolehnout nemohou. Častokráte ale, sedíce pohromadě, hloupým lidem se vysmívali.